

Valstybinio audito ataskaita

DĖL 2013 METŲ NACIONALINIO
FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO,
VALSTYBĖS SKOLOS ATASKAITŲ IR
SKOLINIMOSI TEISĖTUMO

2014 m. rugsėjo 30 d. Nr. FA-P-60-3-52

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRAUKA</u>	<u>3</u>
<u>IŽANGA</u>	<u>4</u>
<u>1. REKOMENDACIJOS</u>	<u>6</u>
<u>2. NACIONALINIO FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS</u>	<u>7</u>
2.1 Pagrindinių nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų apžvalga	7
2.2 Pastebėjimai dėl turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumo	12
2.3 Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio teisingumas	14
<u>3. VALSTYBĖS SKOLOS ATASKAITŲ TEISINGUMO IR SKOLINIMOSI TEISĖTUMO VERTINIMAS</u>	<u>22</u>
3.1. Valstybės skolos, suteiktų valstybės garantijų ir įsipareigojimų valstybei apžvalga	22
3.2. Skolos ataskaitų teisingumas	25
3.3. Teisės aktų, reglamentuojančių skolinimąsi, laikymasis	27
<u>4. PASTEBĖJIMAI DĖL VALDŽIOS SEKTORIAUS DEFICITO</u>	<u>29</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>31</u>

SANTRAUKA

Vadovaudamiesi teisės aktais, atlikome 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio, valstybės skolos ataskaitų ir skolinimosi teisėtumo auditą ir parengėme Seimui valstybinio audito išvadą ir ataskaitą.

Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys parengtas dar tik antrą kartą. Jis sudarytas konsolidavus 3947-ių viešojo sektoriaus subjektų finansines ataskaitas. Dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumo pareiškėme sąlyginę nuomonę. Antrus metus pagrindine priežastimi, dėl kurios modifikavome nuomonę, išlieka neištaisyti duomenų iškraipymai žemesniojo lygio viešojo sektoriaus subjektų ataskaitose. Tai rodo, kad subjektai, tvarkydami apskaitą pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus ir teikdami duomenis į Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą, dar daro daug klaidų, todėl Finansų ministerijai rekomendavome reglamentuoti papildomus žemesniojo konsolidavimo lygio subjektų veiksmus, užtikrinančius teisingos ir išsamios finansinių ataskaitų ir eliminavimo informacijos pateikimą į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą.

Vertindami nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenis konstatavome, kad šis rinkinys dar neparodo teisingos mūsų valstybei nuosavybės teise priklausančio turto vertės, nes apskaitoje neregistruojama ir finansinėse ataskaitose nerodoma miško žemės ir miško vertė, didelė dalis kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitoje užregistruota ne tikraja, o simboline vieno lito verte, laisva valstybinė žemė neužregistruota Nekilnojamojo turto registre ir neįvertinta pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimus.

Dėl valstybės skolos ataskaitų pareiškėme besąlyginę nuomonę, o dėl skolinimosi teisėtumo – sąlyginę nuomonę. Priežastis, dėl kurios modifikavome nuomonę, yra ta, kad dalis savivaldybių ar jų biudžetinių įstaigų nesilaikė 2013 metų rodiklių įstatyme nustatytų savivaldybių skolinimosi limitų ir Biudžeto sandaros įstatyme reglamentuotos savivaldybių skolinimosi tvarkos.

Vyriausybė, 2013 metais prisiimdama naujus skolinius įsipareigojimus, laikėsi 2013 metų rodiklių įstatyme ir Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių apraše nustatytų limitų.

Valstybės skola, atsižvelgus į pritaikytas išvestines finansines priemones, 2013 m. pabaigoje sudarė 47 109,0 mln. Lt ir jos santykis su BVP (39,4 proc.) išliko mažesnis, negu Maastrichto sutartyje nustatyta riba (ne daugiau kaip 60 proc.).

Šioje ataskaitoje apžvelgėme, kaip įgyvendintas 2013 metų rodiklių įstatyme reglamentuotas valdžios sektoriaus deficito valdymas. Pažymėtina, kad 2013 metų valdžios sektoriaus deficitas sudaro 2,1 proc. BVP ir yra 0,4 procentinio punkto BVP mažesnis už planuotą rodiklį. Taip pat atkreipėme dėmesį, kad 2014 metų Konvergencijos programoje numatytas deficito dydis – 1,9 proc. BVP nėra pakankamas 2014 metų rodiklių įstatyme numatytai valdžios sektoriaus balanso rodiklio kasmetinio pagerėjimo užduočiai įgyvendinti. Rodiklių įstatymas numato pagerėjimą bent vienu procentiniu punktu, o palyginę 2013 ir 2014 metus, gauname tik 0,2 (2,1-1,9) procentinio punkto BVP pagerėjimą.

IŽANGA

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės¹, Viešojo sektoriaus atskaitomybės² ir Valstybės skolos³ įstatymais atlikome 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio, valstybės skolos ataskaitų ir skolinimosi teisėtumo auditą.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą, nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys – tai finansinių ataskaitų rinkinys, kurį sudaro visų savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, kitų valstybės išteklių fondų, kurių lėšų sąmatas tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas (Privatizavimo, Rezervinio (stabilizavimo), Garantinio ir Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo), ir valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai, pateikti kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys.

Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys rengiamas konsolidavus visų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų duomenis į vieną konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį, taikant Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (toliau – VSAFAS), kitus teisės aktus, reglamentuojančius viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų parengimą.

Siekdama gauti pakankamą užtikrinimą dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio, valstybės skolos ataskaitų teisingumo ir skolinimosi teisėtumo, Valstybės kontrolė suplanavo ir atliko valstybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Privatizavimo fondo, Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Garantinio fondo, Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo auditus, audito procedūras savivaldybėse bei Finansų ministerijoje, kuri atsakinga už nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos ataskaitų parengimą.

Parengėme valstybės kontrolieriaus Lietuvos Respublikos Seimui teikiamą valstybinio audito išvadą ir ataskaitą dėl 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio, valstybės skolos ataskaitų ir skolinimosi teisėtumo. Audito tikslai:

- pareikšti nuomones, ar 2013 metų nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys ir valstybės skolos ataskaitos parengti pagal teisės aktų reikalavimus, nustatančius jų sudarymą, ar jų duomenys tikri ir teisingi;
- pareikšti nuomonę, ar 2013 metais prisiimant naujus skolinius įsipareigojimus buvo laikomasi teisės aktų;
- pateikti pasiūlymus, kurie padėtų tobulinti Lietuvos viešojo sektoriaus atskaitingumo sistemą.

Auditą atlikome pagal Valstybinio audito reikalavimus⁴, Tarptautinius audito standartus⁵ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁶, siekdami gauti pakankamą užtikrinimą,

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas, 1995-05-30 Nr. I-907 (su vėlesniais pakeitimais).

² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais).

³ Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (su vėlesniais pakeitimais).

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁵ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti Tarptautiniai audito standartai (Lietuvos audito rūmų išversti į lietuvių kalbą, <http://www.lar.lt/new/page.php?514>).

kad nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje ir valstybės skolos ataskaitose nėra reikšmingų duomenų iškraipymų, o 2013 metais skoliniai įsipareigojimai buvo prisiimami laikantis teisės aktų. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl audito apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Audito metu vertinome 2013 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitas, sudarytas pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis:

- finansinės būklės ataskaitą;
- veiklos rezultatų ataskaitą;
- pinigų srautų ataskaitą;
- grynojo turto pokyčių ataskaitą,
- finansinių ataskaitų aiškinamąjį raštą;

ir valstybės skolos ataskaitas, sudarytas pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis:

- valstybės skolos ataskaitą pagal priemonių tipą;
- valstybės skolos ataskaitą pagal kreditorius;
- valstybės skolos ataskaitą pagal sektorius;
- valstybės perskolinamų paskolų ataskaitą;
- suteiktų valstybės garantijų ataskaitą;
- valstybės skolos ataskaitų aiškinamąjį raštą.

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos ataskaitų duomenis vertinome atsižvelgdami į Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą, VSAFAS, Valstybės skolos įstatymą, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės⁷, Vykdyto ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklės⁸, kitus teisės aktus, reglamentuojančius viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotųjų finansinių ir valstybės skolos ataskaitų parengimą.

Vertindami 2013 metais priimtų skolinių įsipareigojimų teisėtumą, atsižvelgėme į Valstybės skolos įstatymą, 2013 metų rodiklių įstatymą⁹ bei kitus teisės aktus, reglamentuojančius skolinių įsipareigojimų priėmimą ir skolintų lėšų naudojimą.

⁶ Finansinio audito (1000 – 1810 TAAIS) ir atitikties audito (4000, 4200 TAAIS) standartai (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁹ Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-65.

1. REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai:

1. Siekiant vartotojams pateikti teisingus ir išsamius mūsų valstybės finansinius duomenis, tobulinti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rengimo procesą:
 - 1.1. peržiūrėti duomenų pateikimo į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą formas ir taisykles, įvertinti jų atitiktį VSAFAS, peržiūrėti sistemos formuojamas ataskaitas, įvertinti, kokie duomenys turi būti jose atskleisti, esant poreikiui, pakeisti Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus;
 - 1.2. įvertinti konsolidavimo įrašų atlikimo ir įforminimo procesą ir priimti sprendimus, kurie užtikrintų, kad visos buhalterinės pažymos bei konsolidavimo įrašai būtų įforminti vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimais;
 - 1.3. peržiūrėti kontrolės priemones ir jas tobulinti, kad viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinės sistemos formuojamos kontrolės ataskaitos padėtų užtikrinti teisingų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų sudarymą;
2. Siekiant, kad konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių duomenys būtų teisingi ir išsamūs, reglamentuoti papildomus žemesniojo konsolidavimo lygio subjektų veiksmus, užtikrinančius teisingos ir išsamios finansinių ataskaitų ir eliminavimo informacijos pateikimą į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą.
3. Siekiant, kad valstybės skolos ataskaitose būtų nurodomi teisingi ir tik valdžios sektoriaus subjektų faktiškai prisiimti skoliniai įsipareigojimai, tobulinti valdžios sektoriaus subjektų duomenų pateikimą Finansų ministerijai ir valstybės skolos ataskaitų sudarymą reglamentuojančius teisės aktus.

2. NACIONALINIO FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys – tai finansinių ataskaitų rinkinys, kurį sudaro visų savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, kitų valstybės išteklių fondų, kurių lėšų sąmatas tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas (Privatizavimo fondo, Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Garantinio fondo, Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo), ir valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai, pateikti kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys.

Pagal nustatytą viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėtį¹⁰ ir konsolidavimo schemą¹¹ nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys priskiriamas pirmam (aukščiausiajam) konsolidavimo lygiui, o už jo parengimą yra atsakinga Finansų ministerija. Finansų ministerija nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį Valstybės kontrolei pateikė 2014 m. liepos 22 dieną, patikslintą rinkinį – 2014 m. rugpjūčio 8 dieną. Pažymėtina, kad pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą Finansų ministerija rinkinį turėjo pateikti Valstybės kontrolei iki 2014 m. liepos 31 dienos.

2.1 Pagrindinių nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų apžvalga

Remiantis Finansų ministerijos pateiktais duomenimis, konsoliduotasis turtas, nurodytas finansinės būklės ataskaitoje pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis, sudarė 172 011 857 tūkst. Lt, viešojo sektoriaus grynasis deficitas 2013 m. pabaigoje sudarė 3 589 845 tūkst. Lt.

Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys dar neparodo teisingos mūsų valstybei nuosavybės teise priklausančio turto vertės, nes:

- apskaitoje neregistruojama ir finansinėse ataskaitose nenurodoma miško žemės ir miško vertė;
- didelė dalis kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitoje užregistruotos simboline vieno lito verte;
- laisva valstybinė žemė neregistruota Nekilnojamojo turto registre ir neįvertinta pagal VSAFAS reikalavimus;
- nėra galimybės įtraukti duomenų apie investicijas į viešąją įstaigą Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją.

Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys sudaromas vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu ir VSAFAS. Remiantis jais finansinės būklės ataskaitoje pateikiama informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-07-16 nutarimas Nr. 730 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties, lygių, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimo tvarkos ir už jų parengimą atsakingų viešojo sektoriaus subjektų nustatymo“ (su vėlesniais pakeitimais).

¹¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-03-17 įsakymas Nr. 1K-092 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą viešojo sektoriaus subjektų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

turto būklę paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną, o veiklos rezultatų ataskaitoje pateikiama informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti veiklos rezultatus, t. y. uždirbtas pajamas ir patirtas sąnaudas per ataskaitinį laikotarpį.

Visas konsoliduotasis turtas, nurodytas finansinės būklės ataskaitoje pagal 2013 m. gruodžio 31 d. duomenis, sudarė 172 011 857 tūkst. Lt ir buvo 5 proc. mažesnis negu 2012 metais. Viso viešojo sektoriaus grynasis deficitas 2013 m. pabaigoje sudarė 3 589 845 tūkst. Lt – palyginti su 2012 m., padidėjo 1 296 073 tūkst. Lt.

Pažymėtina, kad nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas pagal galiojančius teisės aktus, dar neparodo teisingos mūsų valstybei nuosavybės teise priklausančio turto vertės, nes:

- apskaitoje neregistruojama ir finansinėse ataskaitose nenurodoma miško žemės ir miško vertė, nors kita valstybei nuosavybės teise priklausanti ne miško žemė turi būti vertinama tikrąja verte, registruojama apskaitoje ir rodoma finansinėse ataskaitose. Pagal Miškų įstatymą¹², įvertinant miškų urėdijų kapitalą, žemė ir miškas vertine išraiška į apskaitą neįtraukiami. Pažymėtina, kad Valstybės kontrolė jau prieš ketverius metus teikė Vyriausybei rekomendaciją¹³ – inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kurie leistų užtikrinti, kad valstybei nuosavybės teise priklausančio miško ir miško žemės vertė būtų registruojama apskaitoje, tačiau ši įstatymo nuostata dar nepakeista;
- didelė dalis kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitoje užregistruota simboline vieno lito verte (4 957 tūkst. vienetų (iš jų 3 316,8 tūkst. vienetų Kultūros ministerijos kontroliuojamose įstaigose). Kultūros ministerija vertinimą planuoja atlikti iki 2020 m.;
- kol laisva valstybinė žemė nebus registruota Nekilnojamojo turto registre¹⁴, nebus galimybės nustatyti jos tikrąją vertę pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartuose nurodytus tikrosios vertės nustatymo būdus;
- nėra galimybių įtraukti duomenų apie investicijas į viešąją įstaigą Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją taikant nuosavybės metodą, nes pagal Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymą¹⁵ šios įstaigos savininko (visuotinio susirinkimo) funkcijas įgyvendinanti LRT taryba nėra viešojo sektoriaus subjektas. Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija bus laikoma viešojo sektoriaus subjektu¹⁶ ir savo apskaitą tvarkys pagal VSAFAS nuo 2015 metų, tuomet ir šios įstaigos finansinių ataskaitų duomenys bus įtraukti į valstybės konsoliduotųjų ir nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinius.

Lietuvos banko, kuris nuosavybės teise priklauso valstybei, nuosavas kapitalas, remiantis 6-uju VSAFAS¹⁷, netraukiamas į konsoliduotąjį finansinį turtą, o jo 2013 metų finansinės ataskaitos yra pateiktos nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte.

Ilgalaikis turtas

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio finansinės būklės ataskaitos ilgalaikio turto straipsnyje apskaitomas ilgalaikis materialusis, nematerialusis, finansinis turtas bei mineraliniai ištekliai ir

¹² Lietuvos Respublikos miškų įstatymas, 1994-11-22 Nr. I-671 (su vėlesniais pakeitimais), 7 str.

¹³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2010-03-31 valstybinio audito ataskaita Nr. P-20-1-7 „Valstybinių miškų ūkio veikla“.

¹⁴ Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas, 1996-09-24 Nr. I-1539 (su vėlesniais pakeitimais), 9 str. 1 d.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas, 1996-10-08 Nr. I-1571, 2 str. 1 d. ir 5 str. 1 d.

¹⁶ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 1, 2, 15, 19, 20, 21, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir 18 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas, 2013-12-03 Nr. XII-637, 17 str.

¹⁷ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-08-18 įsakymu Nr. 1K-247 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 6-ojo standarto patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), 38 p.

kitas ilgalaikis turtas. Ilgalaikio turto vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sudarė 157 868 155 tūkst. Lt ir buvo 5 proc. mažesnė nei 2012 metais. Turto vertė labai pasikeitė dėl žemės vertės padidėjimo ir dėl mineralinių išteklių vertės sumažėjimo, nes jų vertės buvo apskaičiuotos pagal pakeistas metodikas. Turto sudėtis ir pokytis 2013 ir 2012 metais pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė. Turto sudėtis ir pokytis 2013 ir 2012 m.

Pavadinimas	2013 m.		2012 m.		Pokytis, proc.
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	
ILGALAIKIS TURTA	157 868 155,01	91,8	165 735 106,05	91,2	-4,7
Nematerialusis turtas	415 446,76	0,2	379 444,43	0,2	9,5
Ilgalaikis materialusis turtas	116 487 984,23	67,7	68 253 115,26	37,6	70,7
Žemė	86 244 472,40	50,1	39 662 678,43	21,8	117,4
Ilgalaikis finansinis turtas	34 300 082,94	19,9	33 341 295,79	18,4	2,9
Mineraliniai ištekliai ir kitas ilgalaikis turtas	6 664 641,08	3,9	63 761 250,57	35,1	-89,5
BIOLOGINIS TURTA	41 404,42	0,0	41 391,83	0,0	0,0
TRUMPALAIKIS TURTA	14 102 297,23	8,2	15 901 306,06	8,8	-11,3
IŠ VISO:	172 011 856,66	100,0	181 677 803,93	100,0	-5,3

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos duomenis

Didžiausią ilgalaikio turto dalį sudaro ilgalaikis materialusis turtas, kurio straipsnyje registruojama žemė, pastatai, infrastruktūros ir kiti statiniai, kilnojamasis ir nekilnojamasis kultūros vertybės, mašinos ir įrengimai, transporto priemonės, baldai ir biuro įranga, nebaigta statyba ir išankstiniai mokėjimai bei kitas ilgalaikis materialusis turtas.

Didžiausią ilgalaikio finansinio turto dalį (79 proc.) sudarė investicijos į kontroliuojamus ir asocijuotus subjektus. Į finansinio turto apskaitą įtraukta ir 130 valstybei nuosavybės teise priklausančių ir Privatizavimo fondo apskaitoje užregistruotų akcinių ir uždarytųjų akcinių bendrovių nuosavybės vertybinių popierių tikroji vertė.

Didžiausią mineralinių išteklių ir kito ilgalaikio turto dalį sudarė mineraliniai ištekliai – 6 657 051 tūkst. Lt (99,9 proc.). Jų vertė sumažėjo, pakeitus Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos taikomą mineralinių išteklių vertės apskaičiavimo metodiką.

Trumpalaikis turtas

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio finansinės būklės ataskaitos Trumpalaikio turto dalyje registruojamos atsargos, išankstiniai apmokėjimai, per vienerius metus gautinos sumos, trumpalaikės investicijos bei pinigai ir pinigų ekvivalentai.

Trumpalaikio turto vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje siekė 14 102 297 tūkst. Lt ir buvo 11 proc. mažesnė nei 2012 metais. Didžiausią įtaką trumpalaikio turto vertės pasikeitimui turėjo pinigų ir pinigų ekvivalentų sumažėjimas 2 185 787 tūkst. Lt dėl lėšų sumažėjimo valstybės, savivaldybių išdų sąskaitose.

Didžiausią trumpalaikio turto dalį, kaip ir 2012 metais, sudarė per vienerius metus gautinos sumos – 7 540 381 tūkst. Lt (53 proc.), pinigai ir pinigų ekvivalentai – 4 580 930 tūkst. Lt (33 proc.).

Finansavimo sumos

Lietuva finansavimo sumas gauna iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų bei kitų šaltinių (pavyzdžiui, 2 procentai gyventojų pajamų mokesčio, juridinių asmenų parama ar padovanotas turtas).

Finansavimo sumų likutis 2013 m. pabaigoje sudarė 17 029 695 tūkst. Lt ir buvo 1 608 538 tūkst. Lt (10 proc.) didesnis nei 2012 metais. Finansavimo sumų straipsnyje didžiausią dalį sudarė finansavimo sumos iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų.

Įsipareigojimai

Nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje didžiausią dalį įsipareigojimų sudaro valstybės skola (finansiniai įsipareigojimai). 2013 metais viso viešojo sektoriaus įsipareigojimai sudarė 55 837 717 tūkst. Lt ir buvo 2 procentiniais punktais didesni nei 2012 metais.

Didžiausią įsipareigojimų dalį, kaip ir 2012 m., sudarė ilgalaikiai įsipareigojimai – 41 532 221 tūkst. Lt (74 proc.; 6 procentiniais punktais didesni nei 2012 m.), iš kurių ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai sudarė 40 694 555 tūkst. Lt (98 proc.; 6 procentiniais punktais didesni nei 2012 m.).

Trumpalaikiai įsipareigojimai sudarė 14 305 496 tūkst. Lt (26 proc.; 10 procentinių punktu mažesni nei 2012 m.). Didžiausią dalį šių įsipareigojimų sudarė ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalis – 4 834 836 tūkst. Lt (33 proc.; 8 procentiniais punktais mažesni nei 2012 m.). Įsipareigojimų sudėtis ir pokytis 2013 ir 2012 metais pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Įsipareigojimų sudėtis ir pokytis 2013 ir 2012 m.

Pavadinimas	2013 m.		2012 m.		Pokytis, proc.
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	
ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI					
Ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai	40 694 554,8	72,9	38 512 749,3	70,2	5,7
Ilgalaikiai atidėjiniai	135 721,0	0,2	10 228,5	0,0	1226,9
Kiti ilgalaikiai įsipareigojimai	701 945,5	1,3	507 960,9	0,9	38,2
TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI					
Ilgalaikių atidėjinių einamųjų metų dalis ir trumpalaikiai atidėjiniai	81 610,3	0,1	364 117,8	0,7	-77,6
Ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalis	4 834 835,6	8,7	5 241 022,6	9,5	-7,8
Trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai	2 731 345,1	4,9	3 146 762,1	5,7	-13,2
Mokėtinos subsidijos, dotacijos ir finansavimo sumos	133 719,4	0,2	85 540,3	0,2	56,3
Mokėtinos socialinės išmokos	578 995,4	1,0	476 683,6	0,9	21,5
Grąžintini mokesčiai, įmokos ir jų permokos	1 423 889,2	2,6	1 910 094,8	3,5	-25,5
Tiekėjams mokėtinos sumos	1 538 639,6	2,8	1 339 347,2	2,4	14,9
Sukauptos mokėtinos sumos	2 588 050,9	4,6	2 559 668,0	4,7	1,1
Kiti trumpalaikiai įsipareigojimai	394 410,1	0,7	741 765,6	1,4	-46,8
IŠ VISO:	55 837 717,0	100,0	54 895 940,7	100,0	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos duomenis

Grynasis turtas

Grynasis turtas parodo, kiek turto liktų visam viešajam sektoriui padengus visus savo finansinius įsipareigojimus ir grąžinus finansavimo sumas. Grynojo turto vertė apskaičiuojama iš viso turto balansinės vertės atimant visų įsipareigojimų ir finansavimo sumų balansinę vertę.

Konsoliduotasis viešojo sektoriaus grynasis turtas 2013 m. pabaigoje sudarė 99 144 445 tūkst. Lt, arba 58 proc. viso viešojo sektoriaus turto vertės. Grynasis turtas per ataskaitinius metus sumažėjo 11 proc., didžiausią įtaką šio turto vertės pasikeitimui turėjo rezervų pokytis, susidaręs

dėl to, kad žemės ir mineralinių išteklių vertės apskaičiuotos pagal pakeistas metodikas. Sukauptas perviršis sumažėjo 12 proc. – daugiausiai dėl ataskaitinio laikotarpio deficito.

Neapibrėžtieji įsipareigojimai

Neapibrėžtieji įsipareigojimai – tai dėl praeities įvykių galintys atsirasti įsipareigojimai, arba dėl buvusiųjų įvykių atsiradę dabartiniai įsipareigojimai, kurie apskaitoje nepripažįstami, nes nėra tikimybės, kad juos reikės dengti turtu arba jų suma negali būti patikimai nustatyta. Finansų ministerijos duomenimis, 2013 m. pabaigoje jie sudarė 652 453 tūkst. Lt, iš jų: garantijų įsipareigojimai – 251 446 tūkst. Lt, kompensacijos darbuotojams dėl sumažinto darbo užmokesčio – 208 838 tūkst. Lt, kompensacijos už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą bei Lietuvos Respublikos religinių bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimui – 137 300 tūkst. Lt ir kt.

Veiklos rezultatas

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio veiklos rezultatų ataskaitoje pateikta informacija apie viešojo sektoriaus per metus uždirbtas pajamas ir patirtas sąnaudas bei rezultatus. Viešojo sektoriaus grynasis deficitas 2013 m. pabaigoje sudarė 3 589 845 tūkst. Lt – palyginti su 2012 m., padidėjo 1 296 073 tūkst. Lt. Palyginti su praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu, didžiausią įtaką deficito susidarymui turėjo išaugusios pagrindinės veiklos sąnaudos.

2013 m. pagrindinės veiklos pajamos, palyginti su 2012 m., padidėjo 5 procentiniais punktais. Pagrindinės veiklos pajamų sudėtis ir pokytis pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Pagrindinės veiklos pajamų sudėtis ir pokytis 2013 ir 2012 m.

Pavadinimas	2013 m.		2012 m.		Pokytis, proc.
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	
Mokesčių pajamos	19 112 180,5	52,6	17 817 279,3	51,3	7,3
Socialinių įmokų pajamos	9 117 581,9	25,1	8 496 423,1	24,5	7,3
Finansavimo pajamos	5 726 223,8	15,7	5 836 957,7	16,8	-1,9
Pagrindinės veiklos kitos pajamos	2 413 182,4	6,6	2 561 442,8	7,4	-5,8
IŠ VISO:	36 369 168,5	100,0	34 712 102,9	100,0	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos duomenis

2013 m. pagrindinės veiklos sąnaudos, palyginti su 2012 m., padidėjo 8 proc.. Didžiausią dalį pagrindinės veiklos sąnaudų sudaro socialinės apsaugos sąnaudos. Pagrindinės veiklos sąnaudų sudėtis ir pokytis pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Pagrindinės veiklos sąnaudų sudėtis ir pokytis 2013 ir 2012 m.

Pavadinimas	2013 m.		2012 m.		Pokytis, proc.
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	
Socialinės apsaugos	13 082 120,0	34,6	13 389 930,6	38,4	-2,3
Ekonomikos	6 316 985,4	16,7	2 821 505,2	8,1	123,9
Švietimo	5 536 565,0	14,7	5 477 936,1	15,7	1,1
Sveikatos apsaugos	4 413 228,2	11,7	4 406 218,0	12,6	0,2
Bendrų valstybės paslaugų	3 414 634,3	9,0	4 129 586,4	11,9	-17,3
Viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos	1 479 305,5	3,9	1 413 154,8	4,1	4,7
Gynybos	1 103 053,0	2,9	1 062 315,6	3,0	3,8
Susijusios su poilsiu, kultūra, religija	972 102,7	2,6	764 175,4	2,2	27,2
Aplinkos apsaugos	878 919,6	2,3	980 710,7	2,8	-10,4
Būsto ir komunalinio ūkio	567 280,3	1,5	396 882,4	1,1	42,9
IŠ VISO:	37 764 193,9	100,0	34 842 415,3	100,0	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Finansų ministerijos duomenis

2.2 Pastebėjimai dėl turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumo

Atliekant auditus nustatoma reikšmingų teisės aktų pažeidimų valdant, naudojant turtą ir juo disponuojant. Pažeidimų pobūdis daugelį metų iš esmės nesikeičia. Nustatomi atvejai, kai viešojo sektoriaus subjektai valstybės turtą valdo nesilaikydami Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nurodytų efektyvumo, racionalumo ir visuomeninės naudos principų, turtas perduodamas, nuomojamas pažeidžiant teisės aktus.

Vienas iš pagrindinių Valstybės kontrolės uždavinių yra prižiūrėti, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas. Valstybės kontrolė iki 2013 metų teikdavo Seimui išvadas dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų, kurias rengė Lietuvos statistikos departamentas. Jose apibendrindavo atliktų auditų rezultatus ir teikdavo pasiūlymus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu. Įsigaliojus Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimams¹⁸, valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaita nerengiama ir Valstybės kontrolės išvada dėl jos neteikiama.

Savivaldybių kontrolieriai (savivaldybių kontrolės ir audito tarnybos) prižiūri ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybių turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas.

Auditų metu buvo vertinamas valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumas. Pateikiame dažniausiai pasitaikančius turto valdymo pažeidimus.

Valstybės kontrolės auditoriai ir savivaldybių kontrolieriai, atlikę 2013 metų auditus, nustatė, kad dalis subjektų turtą valdė ir naudojo, nesivadovaudami Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymu¹⁹:

- Subjektai neužtikrino turto naudojimo kontrolės, nes dalį valstybės turto perdavė valdyti, naudoti ir disponuoti juo kitiems subjektams, nepasirašę sutarčių ar perdavimo ir priėmimo aktų:

Pavyzdžiai

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, nesudaręs sutarčių, tik pagal perdavimo–priėmimo aktus perdavė kitiems subjektams patikėjimo teise valdomas 776 tūkst. Lt vertės kilnojamasias kultūros (muziejines) vertybes²⁰.

Kalėjimo departamentui pavaldžios įstaigos – Laisvės atėmimo vietų ligoninė ir Panevėžio pataisos namai – perdavė kitoms įstaigoms patikėjimo teise priklausančią 625,6 tūkst. Lt vertės turtą (medikamentus), nepriėmusios sprendimų dėl turto perdavimo, be steigėjo sutikimo, perdavimo–priėmimo aktuose nenurodžiusios perdavimo būdo ir turto kainos.

- Subjektai neužtikrino Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 8¹ straipsnio 4 punkte nustatyto viešosios teisės principo, kad sandoriai dėl valstybės turto turi būti sudaromi tik teisės aktų, reglamentuojančių disponavimą turtu, nustatytais atvejais ir būdais, nes valstybės turtą nepagrįstai perdavė atlygintinai, ar leido

¹⁸ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-134.

¹⁹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (su vėlesniais pakeitimais).

²⁰ Audito metu buvo sudarytos panaudos sutartys.

neatlygintinai naudotis juo kitiems ūkio subjektams ir jiems gauti naudą bei negavo pajamų už turto nuomą.

Pavyzdžiai

Valstybės turto fondas savo neveikimu privačioms bendrovėms sudarė sąlygas gauti naudos neatlygintinai naudojantis valstybės turtu. Fondas nekontroliavo, ar Lietuvos techninio sporto draugijai ir Panevėžio aeroklubui perduotas turtas naudojamas pagal tikslinę paskirtį, nenutraukė neteisėtų ir netinkamai vykdomų sutarčių, nesiekė iš valstybės turto gauti pajamų.

Ugniagesių gelbėtojų mokykla, Klaipėdos apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, VSAT Pasieniečių mokykla, VSAT Vilniaus rinktinė privačioms įmonėms suteikė teisę neatlygintinai naudotis valstybės turtu ir joms gauti naudą bei negavo pajamų už turto nuomą.

Klaipėdos miesto savivaldybės pastato patalpose nuo 2005 m. neteisėtai veikė Lietuvos fitneso federacijos sveikatingumo sporto centras.

Gamtos tyrimų centras, išnuomojęs asociacijai patikėjimo teise valdomą valstybės turtą – teniso aikštinę, negavo dalies pajamų už jo naudojimą.

- Subjektai neužtikrino, kad jų patikėjimo teise valdomas turtas, perduotas pagal panaudos ar nuomos sutartis, būtų naudojamas pagal paskirtį, o ne išnuomojamas ar kitaip perduodamas naudotis tretiesiems asmenims.

Pavyzdžiai

Šešios Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios viešosios profesinio mokymo įstaigos išnuomojo ar kitaip perdavė tretiesiems asmenims iš ministerijos panaudos pagrindais gautą ir laikinai nenaudojamą nekilnojamąjį turtą – patalpas ir neteisėtai gavo 320,37 tūkst. Lt pajamų.

VšĮ Panevėžio palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė, panaudos pagrindais gavusi savivaldybei nuosavybės teise priklausantį turtą, dalį jo išnuomojo tretiesiems asmenims ir per 2013 metus neteisėtai uždirbo 39,8 tūkst. Lt turto nuomos pajamų.

Nustatyta atvejų, kai, nesivadovaujant Civiliniu kodeksu ir Vyriausybės nutarimais, įstaigų tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomojamos įstaigose jau nedarbantiems.

Pavyzdžiai

Vidaus reikalų ministerijai, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui ir Valstybės sienos apsaugos tarnybai pavaldžios įstaigos nesudarė nuomos sutarčių su tarnybiniuose butuose gyvenančiais nuomininkais, suteikė teisę atleistam iš statutinių pareigų valstybės tarnautojui ir toliau gyventi tarnybiniame bute.

Jotainių, Prūdiškių ir Didvyžių socialinės globos namai, sudarę neterminuotas tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis, nuomojo su įstaiga darbo santykiais nesusijusiems asmenims.

Nustatyta atvejų, kai įstaigų valdomas valstybės turtas buvo nuomojamas be viešojo nuomos konkurso arba nesilaikant Valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso organizavimo taisyklių, buvo neteisingai apskaičiuotas nuomos mokestis, pasirašytose turto nuomos ir panaudos sutartyse nenumatyta turto gavėjų pareiga apdrausti turtą nuomotojų naudai.

Pavyzdžiai

Valstybės turto fondas neorganizavo naujų viešų konkursų pasibaigus patalpų nuomos

sutartims, bet leido nuomininkams toliau naudotis valstybės turtu.

Gamtos tyrimų centras²¹ ir Marijampolės apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba ne viešo konkurso būdu išnuomojo patikėjimo teise valdomą turtą.

Generalinė prokuratūra ir Ūkio ministerija, perduodamos patikėjimo teise valdomas administracines patalpas, neužtikrino turto apsaugos, nes panaudos sutartyse nenustatė pareigos panaudos gavėjams apdrausti gautą turtą.

Ūkio ministerija ir jai pavaldus Lietuvos standartizacijos departamentas nesivadovavo Vyriausybės nutarimu patvirtinta Valstybės ir savivaldybių gyvenamųjų patalpų nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarka ir neperskaičiavo nuomojamų patalpų nuomos mokesčio.

Vidaus reikalų ministerijai, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui ir Valstybės sienos apsaugos tarnybai pavaldžios įstaigos, Generalinė prokuratūra ir Valstybės saugumo departamentas neperskaičiavo ar neteisingai perskaičiavo nuomos mokesčių už tarnybinius butus.

Nustatyta atvejų, kai valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausantis registruotinas turtas neįregistruotas viešuosiuose registruose.

Pavyzdžiai

Tauragės rajono savivaldybė, Pasvalio rajono savivaldybės Kultūros centras, Sveikatos apsaugos ministerija neįregistravo nekilnojamojo turto objektų Nekilnojamojo turto registre.

Valstybės turto fondas neužregistravo viso jam priklausančio turto Nekilnojamojo turto registre, inventorizavo ir j apskaitą įtraukė privačių asmenų vardu registruotą pastatą.

Pažymėtina, kad įstaigų padarytų pažeidimų turto valdymo srityje pobūdis daugelį metų iš esmės nesikeičia.

2.3 Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio teisingumas

2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenys visais reikšmingais atžvilgiais parodo tikrą ir teisingą visų viešojo sektoriaus subjektų, kurių finansinės ataskaitos konsoliduotos į vieną ataskaitų rinkinį, finansinę būklę, veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus, išskyrus mūsų pastebėjimus:

- likę neištaisyti duomenų iškraipymai žemesniojo lygio viešojo sektoriaus subjektų finansinėse ataskaitose turi įtakos 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumui;
- negalime patvirtinti dalies Finansų ministerijos atliktų konsolidavimo įrašų, kuriais koreguoti nacionalinio finansinio ataskaitų rinkinio duomenys, teisingumo;
- aiškinamajame rašte pateikta ne visa pagal VSAFAS privaloma pateikti informacija.

Į 2013 metų nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį įtraukta 3 947-ių subjektų (3 452 biudžetinių įstaigų, 349 viešųjų įstaigų ir 146 mokesčių ir išteklių fondų) finansinių ataskaitų duomenys.

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumas daugiausia priklauso nuo žemesniojo lygio viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų teisingumo. Valstybės kontrolės auditoriai atliko valstybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Privatizavimo fondo, Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Garantinio fondo, Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo auditus, savivaldybių kontrolieriai atliko savivaldybių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių auditus.

²¹ Audito metu sutartys nutrauktos.

Iš viso audituotos 3 876-ųjų viešojo sektoriaus subjektų finansinės ataskaitos, kuriose nurodyto turto suma sudarė 182 810,6 mln. Lt. Nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje nurodyta turto suma – 172 011,86 mln. Lt yra mažesnė, nes rengiant konsoliduotąsias finansines ataskaitas viešojo sektoriaus subjektų grupė yra laikoma ekonominiu vienetu, todėl grupės subjektų tarpusavio ūkinės operacijos ir jų rezultatai yra eliminuojami.

Audituotų subjektų finansinėse ataskaitose nustatyta reikšmingų neištaisyty duomenų iškraipymų, kurie turėjo įtakos Valstybės kontrolės ir savivaldybių kontrolierių išvadose dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių reiškiams nuomonėms. Dėl šių rinkinių teisingumo pareikšta 16-a besąlyginių, 48-ios sąlyginės, dvi (dėl Privatizavimo fondo ir Vilniaus m. savivaldybės) neigiamos nuomonės, Biržų r. savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys nebuvo audituotas (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Finansinių ataskaitų rinkinių duomenys ir audito išvadose dėl jų pareikštos nuomonės

Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai	Subjektų skaičius	Iš viso turto, tūkst. Lt ²²	Nuomonės ²³	
			2013	2012
Valstybės	692	156 177 215,70	S	S
Valstybinio socialinio draudimo fondo	13	1 223 410,00	S	N
Privalomojo sveikatos draudimo fondo	6	610 759,70	B	B
Privatizavimo fondo	1	303 065,00	N	N
Rezervinio (stabilizavimo) fondo	1	204 315,50	B	S
Garantinio fondo	1	32 323,40	B	S
Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo	1	48 113,00	B	B
Savivaldybių:				
Akmenės rajono	34	164 655,15	S	B
Alytaus miesto	49	619 041,96	B	B
Alytaus rajono	31	209 325,31	B	B
Anykščių rajono	35	265 404,27	S	B
Birštono	17	189 996,47	B	B
Biržų rajono ²⁴			NA	B
Druskininkų	21	528 396,09	S	S
Elektrėnų	40	231 613,58	S	S
Ignalinos rajono	23	172 723,30	B	B
Jonavos rajono	59	326 549,28	S	B
Joniškio rajono	35	201 128,13	S	S
Jurbarko rajono	46	222 242,37	S	B
Kaišiadorių rajono	50	170 369,72	S	B
Kalvarijos	23	75 282,38	B	B
Kauno miesto	222	2 267 169,96	S	ATS
Kauno rajono	99	399 724,39	S	S
Kazlų Rūdos	22	97 773,71	B	B
Kėdainių rajono	66	528 529,63	B	B
Kelmės rajono	54	231 354,99	S	S
Klaipėdos miesto	134	1 770 403,90	S	N
Klaipėdos rajono	61	253 703,65	B	B

²² Turto suma, nurodyta viešojo sektoriaus subjekto (konsoliduotojoje) finansinės būklės ataskaitoje.

²³ Audito išvadose pareikštos nuomonės: B – besąlyginė, S – sąlyginė, N – neigiama, ATS – atsisakyta pareikšti nuomonę; NA – neauditauta.

²⁴ Biržų r. savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys neauditotas. Šis rinkinys sudarytas konsolidavus 36 subjektų ataskaitų duomenis, jame nurodyta turto vertė – 230 273,25 tūkst. Lt.

Kretingos rajono	43	259 565,61	S	S
Kupiškio rajono	33	190 873,53	S	B
Lazdijų rajono	29	197 138,16	B	B
Marijampolės	62	523 650,31	S	B
Mažeikių rajono	75	442 929,33	S	N
Molėtų rajono	35	173 119,10	S	B
Neringos	17	120 825,50	S	B
Pagėgių	21	99 997,76	S	B
Pakruojo rajono	39	184 797,44	S	B
Palangos miesto	28	292 324,17	S	S
Panevėžio miesto	88	746 848,56	S	S
Panevėžio rajono	58	261 804,30	S	B
Pasvalio rajono	32	270 329,51	S	S
Plungės rajono	52	283 062,35	S	B
Prienų rajono	43	201 133,48	S	S
Radviliškio rajono	52	285 617,20	S	S
Raseinių rajono	39	273 847,20	S	NA
Rietavo	15	81 434,53	S	S
Rokiškio rajono	39	286 969,12	S	B
Skuodo rajono	29	170 413,67	S	N
Šakių rajono	46	221 993,6	B	B
Šalčininkų rajono	53	212 519,6	S	S
Šiaulių miesto	103	721 490,82	S	S
Šiaulių rajono	53	299 208,05	S	B
Šilalės rajono	35	233 202,54	S	B
Šilutės rajono	56	402 547,35	S	S
Širvintų rajono	26	112 339,50	S	S
Švenčionių rajono	33	185 055,00	S	N
Tauragės rajono	40	353 200,81	S	S
Telšių rajono	66	403 659,22	S	S
Trakų rajono	50	217 666,10	S	S
Ukmergės rajono	43	2997 88,97	S	S
Utenos rajono	44	408 328,70	B	B
Varėnos rajono	40	209 269,80	S	S
Vilkaviškio rajono	46	267 720,40	S	B
Vilniaus miesto	339	4 709 676,30	N	N
Vilniaus rajono	87	309 959,81	S	S
Visagino	26	198 797,37	B	B
Zarasų rajono	26	172 939,20	S	S
Iš viso	3876	182 810 634,55		

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito poveikis – dalis duomenų iškraipymų žemesniojo lygio finansinėse ataskaitose ir duomenų iškraipymai dėl Finansų ministerijos nepagrįstai atliktų konsolidavimo įrašų audito metu ištaisyti papildomais konsolidavimo įrašais.

Apibendrinome Valstybės kontrolės auditų rezultatus, įvertinome Finansų ministerijos atliktų konsolidavimo įrašų pagrįstumą ir teisingumą ir pateikėme informaciją apie nustatytus duomenų iškraipymus. Pažymėtina, kad Finansų ministerija, siekdama parengti teisingą nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, papildomais konsolidavimo įrašais taisė auditų metu nustatytus duomenų iškraipymus, šių taisymų įtaka nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitoms nurodyta 6 lentelėje.

6 lentelė. Finansų ministerijos atliktų taisyčių įtaka ataskaitų straipsniams

Eil. Nr.	Straipsniai	Taisyčių įtaka* (tūkst. Lt)
		Straipsnio vertė padidėjo (+), sumažėjo (-)
FINANSINĖS BŪKLĖS ATASKAITA		
A.	ILGALAIKIS TURTAS	-26 911,2
B.	BIOLOGINIS TURTAS	-
C.	TRUMPALAIKIS TURTAS	-208 203,9
	IŠ VISO TURTO	-235 115,1
D.	FINANSAVIMO SUMOS	+504,5
E.	ĮSIPAREIGOJIMAI	-387 538,1
F.	GRYNASIS TURTAS	+151 918,5
	IŠ VISO FINANSAVIMO SUMŲ, ĮSIPAREIGOJIMŲ, GRYNOJO TURTO IR MAŽUMOS DALIES	-235 115,1
VEIKLOS REZULTATŲ ATASKAITA		
A.	PAGRINDINĖS VEIKLOS PAJAMOS	+32 490,0
B.	PAGRINDINĖS VEIKLOS SĄNAUDOS	+92 414,0
C.	PAGRINDINĖS VEIKLOS PERVERŠIS AR DEFICITAS	+124 904,0
D.	KITOS VEIKLOS REZULTATAS	+20,9
E.	FINANSINĖS IR INVESTICINĖS VEIKLOS REZULTATAS	-31 515,4
F.	APSKAITOS POLITIKOS KEITIMO IR ESMINIŲ APSKAITOS KLAIDŲ TAISYMO ĮTAKA	+32 515,4
G.	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS PRIEŠ NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKĄ	+125 738,4
H.	NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKA	+6,7
I.	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS	+125 745,1

* Suma apskaičiuota įvertinus taisyčių, didinančius ir mažinančius atitinkamų straipsnių vertę.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Didžiausius finansinių ataskaitų straipsnių pakeitimus lėmė tai, kad Finansų ministerija atliko konsolidavimo įrašus, kuriais taisė iškraipymus valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje²⁵, be to, užregistravo 23 860,8 tūkst. Lt apskaičiuotų socialinių įmokų pajamų ir gautinų socialinių įmokų, neužregistruotų Valstybinio socialinio draudimo fondo apskaitoje, užregistravo 138 304,0 tūkst. Lt neapibrėžtųjų įsipareigojimų dėl VĮ Ignalinos atominės elektrinės uždarymo, nes Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondas neteisingai pateikė informaciją į VSAKIS, ištaisė dalį duomenų iškraipymų, nustatytų Privatizavimo fondo finansinių ataskaitų rinkinyje, ir kt.

Po atliktų taisyčių Finansų ministerija parengė ir 2014 m. rugpjūčio 8 d. pateikė 2013 metų nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį. Pažymėtina, kad, vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu²⁶, šis rinkinys Valstybės kontrolei turėjo būti pateiktas iki 2014 m. liepos 31 dienos.

Likę neištaisyti duomenų iškraipymai žemesniojo lygio finansinėse ataskaitose turi įtakos 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumui.

Žemesniojo lygio viešojo sektoriaus subjektų ataskaitose nustatyti duomenų iškraipymai pateikti 7 lentelėje.

²⁵ Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo“, 2014-09-30 Nr. FA-P-60-13-51.

²⁶ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 32 str. 3 d.

7 lentelė. Duomenų iškraipymai finansinių ataskaitų straipsniuose

Eil. Nr.	Straipsniai	Iškraipymų suma, tūkst. Lt	
		Suma* padidinta (+), sumažinta (-)	Suma, kurios teisingumo negalime patvirtinti
FINANSINĖS BŪKLĖS ATASKAITA			
A.	ILGALAIKIS TURTAS	221 664,75	10 656 398,10
B.	BIOLOGINIS TURTAS	-71,40	
C.	TRUMPALAIKIS TURTAS	76 426,50	3 943 269,86
D.	FINANSAVIMO SUMOS	437 753,64	1 550 796,80
E.	ĮSIPAREIGOJIMAI	223 483,84	4 601 053,16
F.	GRYNASIS TURTAS	-279 892,09	7 040 237,34
G.	MAŽUMOS DALIS	619,90	
VEIKLOS REZULTATŲ ATASKAITA			
A.	PAGRINDINĖS VEIKLOS PAJAMOS	-4 032,69	17 926 146,32
B.	PAGRINDINĖS VEIKLOS SAŃNAUDOS	1 949,14	866 266,72
C.	PAGRINDINĖS VEIKLOS PERVERŠIS AR DEFICITAS	50 890,30	120,70
D.	KITOS VEIKLOS REZULTATAS	-14 315,54	
E.	FINANSINĖS IR INVESTICINĖS VEIKLOS REZULTATAS	20 408,52	117,90
F.	APSKAITOS POLITIKOS KEITIMO IR ESMINIŲ APSKAITOS KLAIDŲ TAISYMO ĮTAKA	-249 038,30	
G.	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS PRIEŠ NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKĄ	-202 439,70	2,80
H.	NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKA	10 501,50	4 004,40
I.	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS	-182 170,40	2,80

* Suma apskaičiuota įvertinus iškraipymus, didinančius ir mažinančius atitinkamų straipsnių vertę.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Reikšmingiausi duomenų iškraipymai ir sumos, kurių teisingumo negalėjome patvirtinti, nustatyti ataskaitose tų žemesniojo lygio viešojo sektoriaus subjektų, kurių duomenys konsoliduoti į valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį²⁷. Reikšmingos įtakos turi ir duomenų iškraipymai, nustatyti Vilniaus miesto savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje, dėl kurio teisingumo savivaldybės kontrolierius pareiškė neigiamą nuomonę.

Negalėjome patvirtinti dalies Finansų ministerijos atliktų konsolidavimo įrašų sumų teisingumo. Dar daug viešojo sektoriaus subjektų darė klaidų teikdami eliminavimo informaciją, ar išvis jos nepateikė, o žemesniojo lygio konsoliduojantys subjektai ne visada sugebėjo rasti duomenų neatitikimus ir juos ištaisyti. Todėl Finansų ministerija, atlikdama konsolidavimo įrašus, pakoregavo dalį viešojo sektoriaus subjektų neteisingai pateiktos eliminavimo informacijos, ištaisė dalį žemesniojo konsolidavimo lygio subjektų apskaitoje padarytų klaidų, ištaisė audito metu nustatytus neteisingai ar nepagrįstai atliktus konsolidavimo įrašus, dėl to nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitose nurodyti duomenys yra tikslesni. Tačiau nustatėme atvejų, kai buvo taisytos viešojo sektoriaus subjektų nesuderintos tarpusavio operacijos, neįsitikinus subjektų pateiktos eliminavimo informacijos teisingumu; koreguotos likusios neeliminuos sumos, neišsiaiškinus, dėl kokių priežasčių susidarė likutis, ir kt.

²⁷ Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo“, 2014-09-30 Nr. FA-P-60-13-51.

Konsolidavimo įrašais koreguoti finansinių ataskaitų straipsniai (perkelta iš vieno straipsnio į kitą), koreguota eliminavimo informacija (dėl to eliminuota didesnė arba mažesnė finansinių ataskaitų straipsnių suma) ir kt. Negavusi iš viešojo sektoriaus subjektų paaiškinimų dėl skirtumų, Finansų ministerija šiuos įrašus padarė vadovaudamasi prielaidomis, tačiau ne visais atvejais nurodė (ar nurodė nepakankamus) motyvus, kurie leistų įsitikinti prielaidų teisingumu.

Dėl išvardintų priežasčių negalėjome patvirtinti konsolidavimo įrašų, kuriais 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio (finansinės būklės, veiklos rezultatų, grynojo turto pokyčių, pinigų srautų ataskaitų ir aiškinamojo rašto) duomenys koreguoti 1 128 977,85 tūkst. Lt suma, teisingumo.

Ataskaitų rinkinio aiškinamasis raštas ne visais atvejais parengtas pagal VSAFAS reikalavimus, jame yra netikslumų. Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte pateikta mažiau informacijos, negu privaloma pagal VSAFAS.

Aiškinamajame rašte nepateikta informacija

Nepateikta informacija pagal 6-ojo VSAFAS 5 priedą „Informacija apie ilgalaikį finansinį turtą“, 17-ojo VSAFAS 6 priedą „Po vienerių metų gautinos sumos pagal grąžinimo laikotarpius ir jų einamųjų metų dalis“, 17-ojo VSAFAS 11 priedą „Informacija apie paskolų įvykdymo terminus ir palūkanų normas“, 17-ojo VSAFAS 13 priedą „Informacija apie finansinių įsipareigojimų dalį nacionaline ir užsienio valiutomis, įskaitant mokėtinas sumas, išleistus ne nuosavybės vertybinius popierius, gautas paskolas, finansinės nuomos (lizingo) įsipareigojimus“, 19-ojo VSAFAS 7 priedą „Būsimosios pagrindinės nuomos įmokos, kurias numatoma sumokėti pagal pasirašytas veiklos nuomos sutartis, pagal laikotarpius“, 19-ojo VSAFAS 8 priedą „Būsimosios pagrindinės nuomos įmokos, numatomos gauti pagal pasirašytas veiklos nuomos sutartis pagal laikotarpius“.

Aiškinamojo rašto lentelėse „Informacija apie per vienerius metus gautinas sumas“ ir „Trumpalaikės mokėtinos sumos“ atskirai nenurodyta informacija apie gautinas sumas iš viešojo sektoriaus subjektų ir kontroliuojamų bei asocijuotųjų ne viešojo sektoriaus subjektų ir apie mokėtinas sumas viešojo sektoriaus subjektams ir kontroliuojamiems bei asocijuotiesiems ne viešojo sektoriaus subjektams.

Aiškinamajame rašte nenurodytas 2013 m. apskaitos klaidų taisymo sąskaitose taisytų esminių apskaitos klaidų pobūdis, nenurodytos ilgalaikio materialiojo turto pergrupavimo iš vienos turto grupės į kitą priežastys.

Aiškinamajame rašte kai kuriais atvejais pateikta neišsami ar netiksli informacija:

- ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai, kurie finansinės būklės ataskaitoje nepriskirti finansiniams įsipareigojimams, 12 priede „Finansinių įsipareigojimų pokytis per ataskaitinį laikotarpį“ nurodyti kaip finansiniai įsipareigojimai;
- 12 priede „Finansinių įsipareigojimų pokytis per ataskaitinį laikotarpį“ neatskleista informacija apie 169 688,78 tūkst. Lt ilgalaikių ir trumpalaikių finansinių įsipareigojimų iš 48 260 735,64 tūkst. Lt, nurodytų finansinės būklės ataskaitoje;
- 11 lentelėje „Trumpalaikės mokėtinos sumos“ neatskleista informacija apie 23 838,78 tūkst. Lt kitų trumpalaikių įsipareigojimų iš 394 410,10 tūkst. Lt, nurodytų finansinės būklės ataskaitoje;
- 2 priede „Ilgalaikio materialiojo turto balansinės vertės pasikeitimas per ataskaitinį laikotarpį“ nenurodyti visi pokyčiai, nes, apskaičiavus ilgalaikio materialiojo turto likutinę vertę ataskaitinio laikotarpio pabaigoje pagal priede nurodytas sumas, gaunama 33,38 tūkst. Lt didesnė suma;

- 16 priede „Ataskaitinio laikotarpio informacija pagal veiklos segmentus“ nurodyta netiksli sąnaudų suma, nes, apskaičiavus sąnaudų sumą pagal priede nurodytas sumas, gaunama 226,13 tūkst. Lt mažesnė suma.

Finansų ministerijos informacija

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte pateikta mažiau informacijos negu privaloma pagal VSAFAS, nes:

- viešojo sektoriaus subjektai pateikė neišsamią ar neteisingą informaciją;
- negalima patikrinti duomenų teisingumo;
- surinkti informaciją labai sudėtinga.

Todėl bus svarstomi šios informacijos pateikimo finansinių ataskaitų rinkiniuose reikalingumo bei reglamentavimo klausimai.

Atsižvelgdami į nustatytus dalykus, manome, kad, siekiant vartotojams pateikti teisingą ir išsamią informaciją, būtina peržiūrėti duomenų pateikimo į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą (toliau – VSAKIS) formas ir taisykles, sistemos formuojamas ataskaitas, įvertinant, kokie duomenys turi būti jose atskleisti, esant poreikiui pakeisti VSAFAS.

Aiškinamajame rašte taip pat nustatėme kitų netikslumų, apie juos raštu²⁸ informavome Finansų ministeriją.

VSAKIS kontrolės priemonės ne visais atvejais yra patikimos. Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo sistemoje yra įdiegtos automatizuotos kontrolės priemonės, kurios turėtų tikrinti tiek teikiamų finansinių ataskaitų, tiek konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenų teisingumą. Sukurtos kontrolės priemonės turėtų aptikti neišsamius arba netikslius apdorojamus įvesties duomenis ir užtikrinti, kad klaidingi duomenys nebus apdorojami. Įvertinę „Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio papildomą korektiškumo tikrinimo ataskaitą“ nustatėme, kad dalis kontrolės priemonių yra neteisingai sukurtos ar įdiegtos, nes rodo klaidas, kurių iš tikrųjų nėra. Todėl ši ataskaita neleidžia įsitikinti nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio teisingumu.

Finansinių ataskaitų rinkinio informacija turi būti tiksli ir atitikti VSAFAS, todėl kiekvienas viešojo sektoriaus subjektas turi laikytis nustatytų reikalavimų teikiant finansinių ataskaitų ir eliminavimo duomenis. Veikiančios blokuojančios kontrolės neleidžia subjektams patvirtinti į VSAKIS pateiktų duomenų, kol jie neištaiso klaidingai pateiktos informacijos. Nustatėme, kad dalis blokuojančių kontrolių buvo pakeistos į įspėjančias, tai leido toliau atlikti konsolidavimo procedūras (rengiant ir žemesniojo lygio konsoliduotąsias ataskaitas), nekreipiant dėmesio į klaidas.

Finansų ministerijos informacija

Finansų ministerijai pakeitus blokuojančias kontroles į įspėjančias, dalis konsoliduojančių viešojo sektoriaus subjektų nesilaikė konsolidavimo procedūrų, kurios įpareigoja šiuos subjektus nustatyti klaidų susidarymo priežastis ir, atsižvelgiant į jų reikšmingumą, jas ištaisyti.

Siekiant, kad kontrolės ataskaitos padėtų užtikrinti teisingų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų sudarymą, būtina peržiūrėti kontrolės priemones ir jas tobulinti, taip pat būtina informuoti viešojo sektoriaus subjektus, atkreipiant dėmesį apie dažniausiai jų daromas klaidas, dėl kurių vėliau keičiamos kontrolės.

²⁸ Valstybės kontrolės 2014-08-29 raštas Nr. S-(60-3716)-2184 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

Dalis konsolidavimo įrašų įforminta nesivadovaujant Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimais. Ankstesnio audito metu, įvertinę konsolidavimo įrašus, nustatėme, kad ne visais atvejais šie įrašai ir buhalterinės pažymos įforminti tinkamai, ir rekomendavome įvertinti buhalterinių pažymų ir konsolidavimo įrašų rengimo procesą ir priimti sprendimus, kurie užtikrintų, kad visos buhalterinės pažymos bei konsolidavimo įrašai būtų įforminti vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimais.

Finansų ministerija 2013-10-03 raštu informavo²⁹, kad į šiuos pastebėjimus bus atsižvelgta rengiant 2013 ir vėlesnių metų ataskaitų rinkinius: buhalterinėse pažymose bus nurodyta koregavimo priežastis ir turinys, kokių subjektų ir kokios ataskaitos koreguojamos, pagal kokias kontrolės ataskaitas nustatyta, kad reikalingas koregavimas; pridedamos ataskaitos, kurios pagrindžia koregavimo turinį, pridedami rankiniai įrašai.

Finansų ministerija, rengdama 2013 metų nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, atliko 847 konsolidavimo įrašus, surašė 32 buhalterines pažymas. Nustatėme atvejų, kai konsolidavimo įrašai nėra pagrįsti buhalterinėmis pažymomis, o dalyje pažymų nurodytas tik atlikimo tikslas, t. y. nenurodytas ūkinės operacijos turinys, nepridėti subjektų paaiškinimai, atlikti skaičiavimai ar ataskaitos, pagrindžiančios koregavimo turinį, ir kt. Atsižvelgdami į nustatytus dalykus, manome, kad Finansų ministerijai teikta rekomendacija dar nėra įgyvendinta, todėl būtina tobulinti konsolidavimo įrašų atlikimo ir jų įforminimo reglamentavimą.

²⁹ Finansų ministerijos raštas 2013-10-03 Nr. ((2.36-04)-5K-1320441)-6K-1308166 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

3. VALSTYBĖS SKOLOS ATASKAITŲ TEISINGUMO IR SKOLINIMOSI TEISĖTUMO VERTINIMAS

3.1. Valstybės skolos, suteiktų valstybės garantijų ir įsipareigojimų valstybei apžvalga

Valstybės skola per 2013 metus išaugo 0,8 proc. ir 2013 m. pabaigoje sudarė 46 945,1 mln. Lt.

Valstybės skolos (įvertinus pritaikytas finansines išvestines priemones) santykis su BVP 2013 metų pabaigoje buvo 39,4 proc. ir išliko mažesnis negu Maastrichto sutartyje nustatyta riba (ne daugiau kaip 60 proc.).

Valstybės garantijos, palyginti su 2012 m., padidėjo 0,1 proc. ir 2013 m. pabaigoje sudarė 918,5 mln. Lt, t. y. 0,8 proc. BVP, ir neviršijo Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių apraše nustatyto 3 proc. BVP limitu.

2013 metų rodiklių įstatyme nustatyti valstybės garantijų limitai neviršyti.

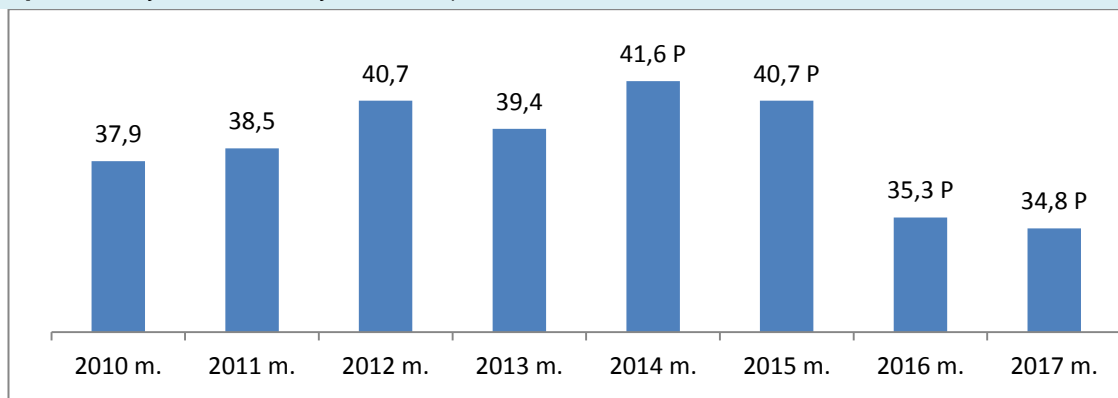
Visa ūkio subjektų skola valstybei, palyginti su 2012 m., išaugo 16,2 proc. ir 2013 m. pabaigoje sudarė 13 262,6 mln. Lt.

Valstybės skolos dydžio ir struktūros pokyčiai per 2013 metus

Valstybės skola – valdžios sektoriui³⁰ priskirtų subjektų, turinčių teisę skolintis, priimtų, bet dar neįvykdytų įsipareigojimų grąžinti kreditoriams lėšas, pasiskolintas išplatinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius, pasirašius paskolų sutartis, lizingo (finansų nuomos) sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus, konsoliduota suma.

Finansų ministerijos duomenimis, 2013 m. pabaigoje valstybės skola sudarė 46 945,1 mln. Lt ir, palyginti su 2012 m. pabaiga, padidėjo 368 mln. Lt (0,8 proc.). Atsižvelgus į pritaikytas finansines išvestines priemones valstybės skola 2013 metų pabaigoje sudarė 47 109 mln. Lt, arba 39,4 proc. BVP. Valstybės skolos santykis su BVP išlieka mažesnis negu Maastrichto sutartimi nustatytas kriterijus (ne daugiau kaip 60 proc. BVP) ir nesiekia ES šalių narių vidurkio, kuris pagal ES statistikos agentūros „Eurostat“ duomenis 2013 m. pabaigoje buvo 87,1 proc. BVP (2012 m. pabaigoje buvo 85,2 proc. BVP) (1 pav.).

³⁰ Sektorius, kuris apima centrinės valdžios (Vyriausybė ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai), vietos valdžios (savivaldybės ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai) ir valstybės socialinės apsaugos fondų (Valstybinio socialinio draudimo fondas, Privalomojo sveikatos draudimo fondas ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai) sektorius.

1 pav. Valstybės skolos santykis su BVP, proc. 2010–2017 m.³¹

Šaltinis – Eurostatas, Lietuvos konvergencijos 2013 ir 2014 metų programos

2013 m. pabaigoje valstybės skolą sudarė:

- centrinės valdžios skola – 43 480,1 mln. Lt (92,6 proc. visos skolos);
- vietos valdžios konsoliduota skola – 2 130 mln. Lt (4,5 proc.);
- socialinės apsaugos fondų konsoliduota skola – 1 335 mln. Lt (2,9 proc.).

Per 2013 metus centrinės valdžios skola išaugo 0,8 proc., vietos valdžios konsoliduota skola – 7 proc., o valstybės socialinės apsaugos fondų konsoliduota skola 8,2 proc. sumažėjo.

Valstybės skolos struktūros pasiskirstymas pagal priemonių tipą (paskolas ir VVP), kreditorius (užsienio ir vidaus), skolinimosi trukmę (ilgalaikiai ir trumpalaikiai skoliniai įsipareigojimai) ir jų pokyčiai pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė. Valstybės skola pagal priemonių tipą, įsipareigojimų trukmę ir kreditorius 2012–2013 m.

Rodiklis	2012-12-31		2013-12-31		Pokytis	
	mln. Lt	lyginamasis dydis, proc.	mln. Lt	lyginamasis dydis, proc.	mln. Lt	proc.
Pagal priemones:						
Indėliai	679,8	1,5	850,1	1,8	170,3	25,1
VVP	37 383,8	80,3	36 554,6	77,9	-829,2	-2,2
Paskolos	8 513,6	18,3	9 540,4	20,3	1 026,8	12,1
Pagal pradinę trukmę:						
Ilgalaikiai įsipareigojimai	43 568,4	93,5	44 065,9	93,9	497,5	1,1
Trumpalaikiai įsipareigojimai	3 008,8	6,5	2 879,3	6,1	-129,5	-4,3
Pagal kreditorius:						
Vidaus kreditoriams	11 352,3	24,4	14 180,3	30,2	2828	24,9
Užsienio kreditoriams	35 224,9	75,6	32 764,8	69,8	-2 460,1	-7,0
Iš viso valstybės skola:	46 577,2	100,0	46 945,1	100,0	367,9	0,8

Šaltinis – 2012 ir 2013 m. Valstybės skolos ataskaitos

Pagrindiniai valstybės skolos struktūros pasikeitimai, palyginti su 2012 m.:

- **pagal kreditorius:** vidaus skolos dalis valstybės skolos struktūroje per 2013 m. padidėjo nuo 24,4 iki 30,2 proc., atitinkamai sumažėjo užsienio skolos dalis – nuo 75,6 iki 69,8 proc.;
- **pagal skolinimosi trukmę:** ilgalaikių ir trumpalaikių įsipareigojimų lyginamoji dalis visoje skoloje per 2013 metus pakito nežymiai – 0,4 procentinio punkto;
- **pagal priemonių tipą:** per 2013 m. VVP lyginamoji dalis skolos struktūroje sumažėjo nuo 80,3 iki 77,9 proc. skolos, tačiau išliko dominuojanti.

³¹ 2010–2013 m. rodikliai – faktiniai, 2014–2017 m. rodikliai – Lietuvos konvergencijos 2014 m. programoje (patvirtintoje Vyriausybės 2014-04-16 nutarimu Nr. 346) prognozuojamas valstybės skolos santykis su BVP (P – projekcijos).

Valstybės suteiktos garantijos

Valstybės garantija – valstybės turintis įsipareigojimas grąžinti visą skolą arba jos dalį ir sumokėti už grąžinamą skolą ar jos dalį palūkanas vidaus arba užsienio kreditoriui už valstybės garantuojamą skolininką, jeigu šis neįvykdo paskolos sutartyje arba kituose įsipareigojimuose skolos dokumentuose nustatytų įsipareigojimų arba įvykdo ne visus tokius įsipareigojimus³².

Bendra valstybės garantinių įsipareigojimų suma 2013 metais padidėjo 0,1 proc. ir metų pabaigoje sudarė 918,5 mln. Lt, arba 0,8 proc. BVP, t. y. neviršijo Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių apraše nustatyto 3 proc. BVP limito.

Per 2013 metus Suteiktų valstybės garantijų ataskaitoje³³ rodomas garantijų likutis padidėjo 0,2 proc. ir 2013 metų pabaigoje sudarė 809,6 mln. Lt, ši suma susideda iš:

- valstybės garantuojamų paskolų studentams – 115,5 mln. Lt;
- valstybės garantuojamų paskolų užsienio kreditoriams – 135,1 mln. Lt;
- valstybės garantijų už garantijų institucijas – 559 mln. Lt.

Visoms šioms paskoloms su valstybės garantija 2013 metų rodiklių įstatyme buvo nustatyti limitai, kurie nebuvo viršyti (9 lentelė).

9 lentelė. 2013 metų rodiklių įstatyme nustatyti valstybės garantijų limitai ir jų laikymasis, mln. Lt

Valstybės garantijos	Limitai	Faktas
Už valstybės garantuojamų garantijų institucijų priimtus įsipareigojimus pagal garantijas	813	559
Bendra valstybės garantijų pagal Finansinio tvarumo įstatymą dėl bankų gaunamų paskolų ar kitaip priimamų finansinių įsipareigojimų suma	800	0
Dėl tarptautinių finansų institucijų teikiamų paskolų valstybės investicijų projektams finansuoti	280	135
Dėl Mokslo ir studijų įstatyme nurodytų valstybės remiamų paskolų	192	116

Šaltinis – 2013 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, 2013 metų rodiklių įstatymas

2013 metais valstybė suteikė garantiją Europos investicijų bankui dėl AB „Klaipėdos nafta“ paskolos investicijų projektui „Suskystintų gamtinių dujų terminalas“ finansuoti, šios paskolos likutis 2013 metų pabaigoje yra 51,8 mln. Lt.

Valstybė pagal Seimo ratifikuotus tarptautinius susitarimus teikė garantijas tarptautinėms finansų institucijoms. Lietuvos įsipareigojimai pagal šias suteiktas garantijas per 2013 metus sumažėjo 0,5 proc. ir metų pabaigoje sudarė 108,9 mln. Lt, iš jų:

- pagal garantiją Europos investicijų bankui – 1,45 mln. Lt;
- pagal garantiją Šiaurės investicijų bankui – 101,76 mln. Lt;
- pagal garantiją Šiaurės investicijų bankui dėl aplinkosaugos projektų – 5,7 mln. Lt.

Skoliniai įsipareigojimai valstybei

Skolinius įsipareigojimus valstybei sudaro ūkio subjektams iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų suteiktos paskolos ir skolos, susidariusios dėl Finansų ministerijos suteiktų valstybės garantijų.

³² Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 10 d.

³³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymu Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinta ataskaitų forma Nr. 20.

Per 2013 metus ūkio subjektams suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų suma išaugo 17 proc. ir jų negrąžintas likutis metų pabaigoje sudarė 13 103,9 mln. Lt, o ūkio subjektų skolų valstybei pagal įvykdytas valstybės garantijas negrąžintas likutis sumažėjo 26 proc. dėl beviltiška pripažintos 54,9 mln. Lt UAB „Inkaras“ skolos³⁴ ir metų pabaigoje sudarė 158,7 mln. Lt. Visa ūkio subjektų skola valstybei per 2013 m. išaugo iki 13 262,6 mln. Lt, arba 16,2 proc.. Didžioji dalis skolinių įsipareigojimų valstybei, kaip ir ankstesniais metais, buvo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai („Sodrai“) Finansų ministerijos suteiktos paskolos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų. 2013 m. pabaigoje tokių paskolų likutis sudarė 9 715,6 mln. Lt, arba 74 proc. visų perskolintų paskolų (10 lentelė).

10 lentelė. 2013 metų perskolintų paskolų likučiai

Skolininkas	Suma, mln. Lt	Lyginamasis dydis, proc.
„Sodra“	9 715,6	74,14
Įstaigos, vykdančios investicijų projektus, bendrai finansuojamus su ES fondų lėšomis	189,0	1,44
VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“	2 709,6	20,68
UAB „Būsto paskolų draudimas“	20,0	0,15
Šiaulių bankas	3,2	0,02
Ne finansų įstaigos	466,6	3,56
Iš viso:	13 104,0	

Šaltinis – 2013 m. Valstybės skolos ataskaitos

3.2. Skolos ataskaitų teisingumas

Valstybės skolos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais parengtos pagal teisės aktų reikalavimus ir atitinka duomenis, iš kurių jos sudarytos.

Nustatėme atvejų, kai:

- į valstybės skolos ataskaitas įtraukta per 80 mln. Lt faktiškai neprisiimtų (statistiniais metodais apskaičiuotų) įsipareigojimų;
- remiantis 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenimis, valstybės skolos ataskaitose neatskleista per 110 mln. Lt finansinės nuomos (lizingo) įsipareigojimų.

Skolos ataskaitų sudarymo principus, duomenų, reikalingų apskaičiuoti valstybės skolai, šaltinius reglamentuoja Skolos apskaičiavimo taisyklės³⁵. Jose nurodyta, kad vienas iš valstybės skolos duomenų šaltinių yra Lietuvos banko Pinigų finansinių institucijų balansas (toliau – PFI balansas). Finansų ministerija iš PFI balanso į valstybės skolos ataskaitas³⁶ įtraukia duomenis apie centrinės ir vietos valdžios sektoriams priskiriamų subjektų vidaus paskolas. PFI balansas sudaromas iš pinigų finansinių institucijų teikiamų Lietuvos bankui duomenų apie valdžios sektoriui suteiktas paskolas. Pagal galiojančią tvarką šiuos duomenis Lietuvos bankui teikia ne visos pinigų finansinės institucijos, todėl Lietuvos bankas, taikydamas statistinius metodus, duomenis ekstrapoluoja (išplečia). Taip į valdžios sektoriaus skolą įtraukiami ne subjektų faktiškai prisiimti įsipareigojimai, o statistiniais metodais apskaičiuotos sumos. Taigi, dalis duomenų apie centrinės

³⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-11-20 nutarimas Nr. 1062 „Dėl skolų pripažinimo beviltiškomis“.

³⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-05-14 įsakymas Nr. 1K-189 „Dėl valstybės skolos apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

³⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymu Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ (su vėlesniais pakeitimais) patvirtintos ataskaitų formos Nr. 16–18.

ir vietos valdžios sektorių subjektų turimus įsipareigojimus, nurodytų valstybės skolos ataskaitose, nėra pagrįsti apskaitos dokumentais, o tai prieštarauja Buhalterinės apskaitos įstatymui³⁷. Audito metu nustatėme, kad į skolos ataskaitas 2013 m. pabaigoje buvo įtraukta per 80 mln. Lt faktiškai nepriimtų įsipareigojimų.

Siūlymas Finansų ministerijai valstybės skolos apskaitą organizuoti taip, kad ataskaitas būtų galima sudaryti iš apskaitos registru duomenų, buvo teiktas dar 2009 metais³⁸. Kadangi padėtis nepasikeitė, apie būtinybę peržiūrėti centrinės ir vietos valdžios sektorių vidaus paskolų duomenų šaltinius Finansų ministerija raštu³⁹ buvo informuota ir šio audito metu. Nors, Finansų ministerijos nuomone, Lietuvos banko PFI balansas šiuo metu yra vienintelis šaltinis gauti duomenis apie centrinės valdžios ir vietos valdžios subjektų prisiimtas vidaus paskolas, tačiau duomenis apie vietos valdžios subjektų faktiškai prisiimtas vidaus paskolas ministerija galėtų imti ir iš nustatyta tvarka savivaldybių teikiamų Savivaldybių skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinių ataskaitų⁴⁰. Šių ataskaitų duomenų teisingumo vertinimas buvo atliktas audito savivaldybėse metu⁴¹.

Į valstybės skolą įskaičiuojami ir įsipareigojimai pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis⁴². 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio, kuris apima valdžios sektorių, aiškinamajame rašte yra nurodyta, kad 2013 metų pabaigoje finansinės nuomos (lizingo) įsipareigojimai sudarė 115,5 mln. Lt. Į 2013 metų valstybės skolos ataskaitas įtraukta 3,2 mln. Lt tokių įsipareigojimų. Šiuos įsipareigojimus Finansų ministerija į ataskaitas įtraukė remdamasi Skolos apskaičiavimo taisyklėse⁴³ nurodytais skolos duomenų šaltiniais, pagal kuriuos finansinės nuomos (lizingo) įsipareigojimų turėjo tik vietos valdžios sektorius. Sudarant ataskaitas naudojami duomenų šaltiniai buvo reglamentuoti dar iki buhalterinės apskaitos tvarkymo pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, kuriuose⁴⁴ reglamentuotos sandorių priskyrimo finansinei nuomai (lizingui) sąlygos ir iš tokių sandorių atsirandančių ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių registravimo apskaitoje reikalavimai. Remiantis 2013 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenimis, valstybės skolos ataskaitose neatskleista per 110 mln. Lt finansinės nuomos (lizingo) įsipareigojimų.

³⁷ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 8 d. ir 12 str. 1 d.

³⁸ Valstybės kontrolės valstybinio audito išvada „Dėl Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų“, 2009-10-01 Nr. FA-P-700-3-80.

³⁹ Valstybės kontrolės 2014-05-13 raštas Nr. S-(60-3716)-1329 „Dėl valstybės skolos ataskaitų duomenų šaltinių“.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-11-11 įsakymu Nr. 1K-361 „Dėl Savivaldybės biudžeto vykdymo ir skolinių įsipareigojimų statistinių ataskaitų teikimo Finansų ministerijai taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinta skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinė ataskaita (forma Nr. 3-sav.).

⁴¹ Valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-09-01 Nr. FA-P-30-1-48.

⁴² Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 17 d.

⁴³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-05-14 įsakymas Nr. 1K-189 „Dėl valstybės skolos apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), III dalis.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-14 įsakymu Nr. 1K-176 patvirtintas 19 VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“.

3.3. Teisės aktų, reglamentuojančių skolinimąsi, laikymasis

Vyriausybė, 2013 metais prisiimdama naujus skolinius įsipareigojimus, laikėsi Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių apraše ir 2013 metų rodiklių įstatyme nustatytų skolos rizikos limitų.

Lazdijų rajono ir Vilniaus miesto savivaldybės pažeidė 2013 metų rodiklių įstatymą – viršijo nustatytus savivaldybių skolinimosi limitus. Anykščių rajono garantijų limitas buvo 11 procentinių punktų didesnis, negu nustatyta 2013 metų rodiklių įstatyme, dėl garantijos, suteiktos Finansų ministerijai 2002 metais.

Joniškio, Lazdijų ir Telšių rajonų savivaldybės, imdamos paskolas iš kredito įstaigų ir teikdamos garantijas, pažeidė Biudžeto sandaros įstatymą.

Keturiolika Alytaus miesto savivaldybės biudžetinių įstaigų 2013 metais savo vardu prisiėmė skolinius įsipareigojimus ir taip pažeidė Biudžeto sandaros įstatymą.

Skolindamasi ir valdydama skolinius įsipareigojimus, priištus išplatinus Vyriausybės vertybinius popierius (toliau – VVP), pasirašydama paskolų sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus Vyriausybė turi vadovautis Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašu⁴⁵. Šiame apraše yra nustatyti tarptautinę praktiką atitinkantys skolos rizikos limitai, kurių 2013 metais Vyriausybė laikėsi (11 lentelė).

11 lentelė. Skolos rodikliai ir skolos rizikos limitai

Skolos rodikliai ir skolos rizikos limitai	2013 m. faktiniai duomenys	Limitai
Trumpalaikės skolos pagal likutinę trukmę ir visos skolos santykis, proc.	11,0	25
Vidutinė svertinė likutinė skolos trukmė, metais	4,9	>4
Finansinė Macaulay trukmė, metais	3,6	2,5-5
Skolos pagal kintamą palūkanų normą ir visų skolinių įsipareigojimų santykis, proc.	0,9	≤10
Skola litais ir eurai, įvertinus sudarytus išvestinių finansinių priemonių sandorius	100 proc. visos skolos	100 proc. visos skolos
Valstybės garantuotos skolos santykis su BVP, proc.	0,8	≤3

Šaltinis – 2013 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, Vyriausybės 2011–2014 m. skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašas.

2013 metų rodiklių įstatyme⁴⁶ nustatytas 1 900 mln. Lt⁴⁷ Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas, t. y. didžiausias galimas grynas skolinių įsipareigojimų pokytis (Vyriausybės valstybės vardu skolinantis prisiimtų ir įvykdytų įsipareigojimų sumų skirtumas) per biudžetinius metus. Vadovaujantis 2013 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenimis, faktinis grynas skolinių įsipareigojimų pokytis 2013 m. pabaigoje sudarė 810,4 mln. Lt ir neviršijo nustatyto dydžio. Valstybinės aukštosios mokyklos 2013 metais pasiskolino 1 mln. Lt ir neviršijo joms nustatyto 35 mln. Lt⁴⁸ skolinimosi limitu.

⁴⁵ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-09-28 nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašo patvirtinimo“.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-65 10 str.

⁴⁷ Iš jų 800 mln. Lt – Finansinio tvarumo įstatyme numatytiems finansinio stabilumo stiprinimo priemonėms įgyvendinti.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-65 11 str.

Lazdijų rajono ir Vilniaus miesto savivaldybės pažeidė 2013 metų rodiklių įstatymą⁴⁹, nes viršijo nustatytus limitus. Lazdijų rajono savivaldybės skola 2013 m. pabaigoje sudarė 99 proc. savivaldybės biudžeto pajamų ir 24 procentiniais punktais viršijo įstatymu nustatytą skolos limitą (75 proc.), o metinio savivaldybės grynojo skolinimosi suma sudarė 39,7 proc. savivaldybės biudžeto pajamų ir 19,7 procentinių punktų viršijo įstatymu nustatytą metinio savivaldybės grynojo skolinimosi sumos limitą (20 proc.). Vilniaus miesto savivaldybės gražintina paskolų ir palūkanų bei su paskolų ėmimu susijusių įmokų suma sudarė 16 proc. patvirtintų 2013 metų savivaldybės biudžeto pajamų ir 1 procentiniu punktu viršijo limitą (15 proc.).

Pažymėtina, kad Anykščių rajono savivaldybės garantijos 2013 metų pabaigoje sudarė 21 proc. savivaldybės biudžeto pajamų. Šis rodiklis buvo 11 procentinių punktų didesnis, negu nustatyta 2013 metų rodiklių įstatyme dėl garantijos, suteiktos Finansų ministerijai 2002 metais (12 lentelė).

12 lentelė. 2013 metų rodiklių įstatyme nustatyti skolinimosi limitai ir jų laikymasis

Pavadinimas	Limitai	Faktiniai duomenys
Vyriausybės grynasis skolinių įsipareigojimų pokytis, mln. Lt	1 900	810,4
Valstybinių aukštųjų mokyklų skolinimosi limitas, mln. Lt	35	1,0
Savivaldybių skolinimosi limitai (proc. nuo savivaldybės biudžeto pajamų):		
skola	75 (120*)	Lazdijų r. – 99
metinis grynasis skolinimasis	20 (35*)	Lazdijų r. – 39,7
gražintina paskolų ir palūkanų bei su paskolų ėmimu susijusių įmokų suma	15	Vilniaus m. – 16
garantijos	10	Anykščių r. – 21

* Vilniaus miesto savivaldybei nustatytas limitas

Šaltinis – 2013 m. Lietuvos Respublikos suvestinis savivaldybių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys.

Joniškio, Lazdijų ir Telšių rajonų savivaldybės pažeidė Biudžeto sandaros įstatymą⁵⁰, nes nepaisė įstatyme nustatyto skolinimosi termino arba skolinosi ne įstatyme nustatytiems tikslams:

- Joniškio ir Lazdijų rajonų savivaldybės 2013 metais paėmė iš kredito įstaigų trumpalaikes paskolas laikinam pajamų trūkumui dengti (iš viso 10 299,3 tūkst. Lt), kurių gražinimo terminas buvo numatytas ne tais pačiais, bet kitais biudžetinėmis metais⁵¹.
- Telšių rajono savivaldybė ilgalaikės paskolos lėšas (1 212,8 tūkst. Lt) panaudojo ir garantiją (800 tūkst. Lt) suteikė ne investicijų projektams finansuoti, bet apyvartinėms lėšoms papildyti⁵².

Keturiolika Alytaus miesto savivaldybės biudžetinių įstaigų 2013 metais išrašė paprastuosius vekselius, kuriais įsipareigojo sumokėti iš viso 380,9 tūkst. Lt, tačiau, vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymu⁵³, biudžetinės įstaigos savo vardu skolinių įsipareigojimų prisiimti negali⁵⁴.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-65 12 str.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais).

⁵¹ Ten pat, 10 str. 1 d. 2 p.

⁵² Ten pat, 10 str. 1 d. 1 p.

⁵³ Ten pat, 10 str. 4 d.

⁵⁴ Valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-09-01 Nr. FA-P-30-1-48.

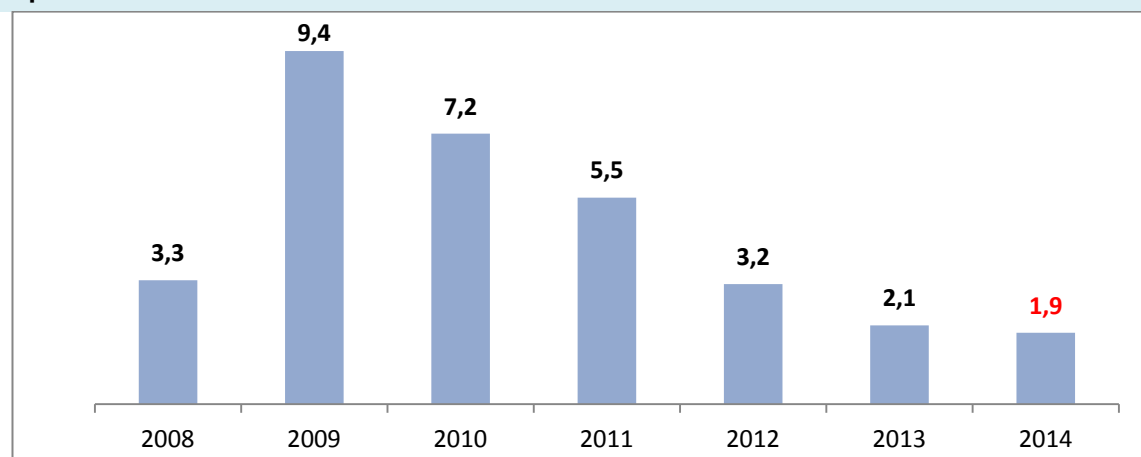
4. PASTEBĖJIMAI DĖL VALDŽIOS SEKTORIAUS DEFICITO

2013 metų valdžios sektoriaus deficitas sudaro 2,1 proc. BVP ir yra 0,4 procentinio punkto BVP mažesnis už planuotą rodiklį.

Lietuvos konvergencijos 2014 metų programoje numatytas valdžios sektoriaus balanso rodiklio – deficito dydis nėra pakankamas šiems metams. Rodiklių įstatyme numatyta valdžios sektoriaus balanso rodiklio kasmetinio pagerėjimo užduočiai įgyvendinti.

Atsiskaitydama už 2014 metus Vyriausybė kartu su nacionaliniu finansinių ataskaitų rinkiniu Seimui teiks valdžios sektoriaus balanso rodiklio kasmetinio pagerėjimo užduoties įvykdymo ataskaitą⁵⁵. Už 2013 metus Vyriausybė šios ataskaitos dar neteikia, šio audito metu įvertinome, kaip įgyvendintas 2013 metų rodiklių įstatyme valdžios sektoriaus deficito valdymas⁵⁶. Rengiant 2013 metų biudžetą buvo suplanuota, kad valdžios sektoriaus balanso rodiklis – deficitas bus lygus 2,5 proc. BVP. Faktinis 2013 metų valdžios sektoriaus deficitas sudaro 2,1 proc. BVP, t. y. lyginant su planuotu dydžiu yra 0,4 procentinio punkto BVP mažesnis. Finansų ministerijos teigimu, mažesniame nei planuota valdžios sektoriaus deficito dydžiui įtakos turėjo mažesnis nei planuotas Valstybinio socialinio draudimo fondo deficitas ir viršplaninės valstybės biudžeto pajamos.

2 pav. Valdžios sektoriaus deficito dinamika 2008–2013 metais

Šaltinis – Statistikos departamentas, Finansų ministerija

2014 metų rodiklių įstatyme numatyta valdžios sektoriaus balanso rodiklio kasmetinio pagerėjimo užduotis – vidutinio laikotarpio kalendorinių metų valdžios sektoriaus balanso rodiklis, palyginti su praėjusių kalendorinių metų valdžios sektoriaus balanso rodikliu, turi pagerėti bent vienu procentiniu punktu⁵⁷. Vyriausybė Lietuvos konvergencijos 2014 metų

⁵⁵ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais), 38 str. 1 d.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-65, 19 str.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2013-12-12 Nr. XII-659, 20 str.

programoje⁵⁸ numatė toliau mažinti deficitą iki 1,9 proc. BVP. Pažymėtina, kad toks mažinimas nėra pakankamas 2014 metų rodiklių įstatyme numatyta valdžios sektoriaus balanso rodiklio kasmetinio pagerėjimo užduočiai įvykdyti, nes, lyginant 2013 ir 2014 metus, valdžios sektoriaus balanso rodiklis pagerės tik 0,2 (2,1-1,9) procentinio punkto BVP.

Valstybės kontrolierė

Giedrė Švedienė

Valstybinio audito išvados ir ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Prezidentei, 1 egz.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei, 1 egz.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, 1 egz.

Valstybinio audito išvadą ir ataskaitą parengė 6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja Danguolė Krištopavičienė, vyriausiosios valstybinės auditorės Rasa Guobienė, Giedrė Stalauskienė ir Vita Andrulytė, vyresniosios valstybinės auditorės Nijolė Balčiūnienė, Sonata Lebednykienė ir Simona Kulionienė ir 1-ojo audito departamento patarėjas Gediminas Kibilda.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-04-16 nutarimas Nr. 346 „Dėl Lietuvos konvergencijos 2014 metų programos“.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl 2013 metų nacionalinio finansinių
ataskaitų rinkinio, valstybės skolos
ataskaitų ir skolinimosi teisėtumo“
1 priedas

Valstybinio audito ataskaitos

Audituotas subjektas / ataskaitos pavadinimas	Ataskaitos ir išvados data	Ataskaitos numeris	Išvados numeris
Valstybė	2014-09-30	FA-P-60-13-51	9-46
Aplinkos ministerija	2014-07-15	FA-P-20-1-40	9-36
Energetikos ministerija	2014-07-15	FA-P-20-2-41	9-37
Finansų ministerija	2014-07-15	FA-P-60-6-35	9-31
Krašto apsaugos ministerija	2014-07-15	FA-P-40-2-39	9-35
Kultūros ministerija ir jos valdymo sritis	2014-07-14	FA-P-50-4-28	9-24
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2014-07-15	FA-P-10-7-46	9-42
Susisiekimo ministerija	2014-07-15	FA-P-20-3-43	9-39
Sveikatos apsaugos ministerija	2014-07-15	FA-P-10-8-45	9-41
Švietimo ir mokslo ministerija	2014-07-15	FA-P-50-3-33	9-29
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas	2014-07-09	FA-P-50-5-23	9-19
Gamtos tyrimų centras	2014-07-01	FA-P-50-6-22	9-18
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas	2014-06-30	FA-P-50-7-21	9-17
Teisingumo ministerija	2014-07-15	FA-P-40-3-38	9-34
Ūkio ministerija	2014-07-14	FA-P-20-4-29	9-25
Užsienio reikalų ministerija	2014-07-15	FA-P-40-7-32	9-28
Vidaus reikalų ministerija	2014-07-15	FA-P-40-4-42	9-38
Policijos departamentas	2014-07-15	FA-P-40-5-31	9-27
Valstybės saugumo departamentas	2014-07-14	FA-P-40-6-30	9-26
Žemės ūkio ministerija	2014-07-15	FA-P-10-9-44	9-40
Generalinė prokuratūra	2014-07-15	FA-P-40-8-37	9-33
Seimo kontrolierių įstaiga	2014-06-12	FA-P-10-1-8	9-8
Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas	2014-07-15	FA-P-60-7-36	9-32
Valstybės išdas	2014-07-15	FA-P-60-8-34	9-30
Privatizavimo fondas	2014-07-11	FA-P-60-11-26	9-22
Rezervinis (stabilizavimo) fondas	2014-07-11	FA-P-60-12-27	9-23
Garantinis fondas	2014-07-09	FA-P-20-6-25	9-21
Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondas	2014-07-09	FA-P-20-5-24	9-20
Privalomojo sveikatos draudimo fondas	2014-09-15	FA-P-10-6-50	9-45
Valstybinio socialinio draudimo fondas	2014-09-08	FA-P-10-5-49	9-44
Savivaldybės	2014-09-01	FA-P-30-1-48	
Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų viešajai įstaigai „Geros valios kompensacijos už žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą disponavimo fondas“, valdymo, naudojimo ir disponavimo jomis teisėtumo vertinimo	2014-02-10	FA-P-60-13-2	9-2
Ar vaikų globos sistema atitinka globojamo vaiko geriausius interesus?	2014-01-31	VA-P-10-3-1	
VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ veikla	2014-02-13	VA-P-60-9-2	
Kaip vykdoma onkologinė sveikatos priežiūra?	2014-03-14	VA-P-10-4-3	

Audituotas subjektas / ataskaitos pavadinimas	Ataskaitos ir išvados data	Ataskaitos numeris	Išvados numeris
Dvarų nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo užtikrinimas	2014-04-30	VA-P-50-2-4	
Studijų paskolų sistema	2014-05-20	VA-P-50-8-5	
Viešojo intereso gynimo organizavimas	2014-05-23	VA-P-40-1-6	
Finansinės rizikos valdymas valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose	2014-06-30	VA-P-60-1-7	
Nacionalinių parkų veikla	2014-07-04	VA-P-20-7-8	
Įvaikinimo organizavimas	2014-08-05	VA-P-10-3-9	

Šaltinis – Valstybės kontrolė